

Med frivillig håndtering samarbejder du med din hund, så du giver den mere kontrol over situationen. På denne måde føler hunden sig tryk, når f.eks. neglene skal klippes.

FRIVILLIG HÅNDTERING

Forestil dig at dit 4-årige barn skal til lægen og vaccineres. Enten kan du og lægen overfalde barnet, holde det rigtig godt fast, og skælde ud, hvis det forsøger at bevæge sig. Barnet græder hjerteskræende, er dybt ulykkeligt og føler sig svigtet, men sidder stille og bliver vaccineret. Eller hvis du har en dygtig læge, fortæller lægen barnet, hvad der skal ske, viser udstyret, giver barnet al den tid det har brug for, og lægen fortæller, at man ikke vil stikke i barnet før det selv er klart, og barnet til enhver tid kan bede lægen om at stoppe.

TEKST OG FOTO: LENE HØEG FUGLSANG-DAMGAARD, DcH Løgumkloster og cand. scient. Animal Scientist

Mange hundeejere ser det som en naturlig ting at bruge første løsning, når de skal håndtere deres hund ved negleklipping, pelspleje, øre- og tandtjek eller når man skal fjerne flåter. Det er ikke, fordi man er en dårlig hundeejer, men fordi man ikke ved, hvordan man skal kommunikere den anden løsning til sin hund, som man trods alt elsker højt. Men værktøjet findes, og det kaldes frivillig hånd-

tering og er en del af et empowerment-princip, som bliver stadigt mere populært i Danmark. Hvis man slår ordet "empowerment" op på ordnet.dk står der følgende: "Evnen til at få kontrol over og tage ansvaret for sit eget liv og sin situation". Overført til hunde betyder dette, at man giver hunden nogle værktøjer til at kommunikere sine grænser og tage de rigtige beslutninger – og derved have en større kontrol over sit eget

**"Empowerment:
Evnen til at få kontrol
over og tage ansvaret
for sit eget liv og
sin situation".**

Fra ordnet.dk

liv. Ved at give hunden mulighed for at sige ”ja” og ”nej” samtidig med at vi respekterer det, får hunden større kontrol over sin situation og bliver derved mere empoweret. Dette princip bruges i dag i forbindelse med gåture, gæster i hjemmet, håndtering ved dyrlægen og generelt almindelig håndtering af hunden som ved negleklip, pelspleje, tandtjek osv. hvor frivillig håndtering er nyttig.

Frivillig håndtering er ganske simpelt, at hunden samarbejder under håndteringen. Det gør den ved at give et klar-signal, der indikerer, at den er klar til at man rører ved den, og et stop-signal, der indikerer at man er ved at overskride dens grænser og den derfor beder én stoppe. Dette signal skal først indlæres, og her er der fle-

Chirag's Bucket Game er en af de teknikker du kan bruge, når hunden skal lære at give klar-signal. Det er let at indlære, men det kan være svært at opdage, når hunden kigger væk fra bøtten og giver stop-signal

Med hagetarget kan hunden hvile hovedet, mens den giver klar-signalet - og stop-signalet er lidt tydeligere end med Bucket Game.

re muligheder. For eksempel kan klar-signalet være at kigge på en bøtte med godbidder (Bucket Game) eller at lægge sit hoved på en klud eller i hånden (hagetarget). Man kan finde videoer til indlæring af dette på YouTube, søg blot ”Chirag's Bucket Game” eller ”hagetarget”/”chinrest”. Når klar-signalet er indlært, og hunden har en stærk fastholdelse af dette signal, kan man be-

gynde på den frivillige håndtering, hvor man lige så stille rører hunden steder som den normalt føler sig tryk ved. Når hunden stiller sig i denne position, fortæller den, at den er klar og du kan fortsætte. Når hunden bryder positionen, f.eks. kigger væk fra godbidsbøtten eller løfter hovedet fra kluden, fortæller den, at man skal stoppe. Dette er stop-signalet. Man stopper med det samme al berøring af hunden og venter. Når hunden atter genoptager positionen til klar-signalet, kan man fortsætte øvelsen. Man straffer aldrig hunden for at komme ud af position, men venter tålmodigt på, at den føler sig klar igen og giver klar-signalet. Jo hurtigere du reagerer på hundens signaler, desto mere tryk vil den føle sig og komme hurtigere tilbage i position. Det kan være en hjælp at have en anden person til at holde øje med hunden, hvis man skal håndtere hunden på en måde, hvor man har svært ved at opdage om hunden giver et stop-signal ved f.eks. negleklip.

Trin 1: Indlæring af klar- og stop-signal. Lær hunden at give et signal på at man må starte f.eks. hagetarget eller Bucket Game. Hav eventuelt kluden til hagetarget eller godbidsbøtten oppe et niveau, hvor det er behageligt for hunden at stå. For mindre hunde kan det være på en spand, der vender på hovedet og ved større hunde på stolesædet. For at undgå at man læner sig ind over hunden, kan det være en god idé at stille hunden på et bord eller plateau i passende højde, men kun hvis hunden føler sig tryk ved dette, ellers skal det også først trænes. Når hunden er sikker i sin fastholdelse af klar-signalet og ikke distraheres af at du bevæger dig, er du klar til næste trin.

Trin 2: Påbegynd berøring et rart sted. Start med at røre hunden et sted, hvor du ved den synes det er behageligt, f.eks. hen over lænden. Bemærk at ikke alle hunde bryder sig om at blive rørt oven på hovedet. Klø hunden

Væn dig selv og hunden til at bruge frivillig håndtering ved blot at føre hånden rundt på hundens krop. Her er det let at holde godt øje med stop-signalet.

på området/lænden, ros den og giv den en godbid. Byg lige så stille op, så du hver gang tager udgangspunkt i lænden og derfra flytter din berøring rundt på hundens krop. Brug gerne begge hænder, således at de arbejder i samme område. Det er oftest rarest for hunden, at man altid har en hånd hvilende på den, mens den anden hånd flytter sig.

Trin 3: Dyrlægetjek – vaccination. Når dyrlægen skal vaccinere hunden vil de oftest løfte i nakkeskindet og så stikke. Selve stikket gør sandsynligvis ikke frygteligt ondt, men det er i stedet overgrebet, som hundene hader. Da det er

Gennem hundens levetid skal den flere gange til dyrlæge og vaccineres. Dette forbindes ofte med utryghed for hunden og tab af kontrol, og man kan derfor med fordel bruge frivillig håndtering og forberede hunden hjemmefra.

en tilbagevendende begivenhed gennem hele hundens levetid, kan man med fordel bruge frivillig håndtering. Før hånden op til hundens skulder/nakkeparti, ros og giv godbid for dette. Nus hunden i området og ros og giv godbid. Begynd forsigtigt at tage fat i nakkeskindet og løft det lidt. Byg lige så stille øvelsen op, så du til sidst kan tage rigtig fat som dyrlægen gør. Du kan tilmed tage en kuglepen og lege ”nål” med den uden på nogen måde at trykke hårdt med kuglepennen. Det er blot det, at du tager noget og fører det hen til hunden, som skal trænes. Når hunden accepterer din behandling, kan du lade en ven af hunden træne det samme, men stadig derhjemme. Tag også ud til dyrlægen og træn dette i venteværelset. Hvis du kan være der et tidspunkt, hvor klinikken ikke har travlt, kan en veterinærsygeplejerske måske endda træne det sammen med dig. Den dag du er klar til at møde dyrlægen, skal du sørge for at præsentere teknikken for dyrlægen, og din dyrlæge skal være indstillet på at trække sig, hvis hunden siger fra. Hvis din hund også jævnligt er til sundhedstjek, hvor ører, øjne og tænder undersøges, kan det være en fordel også at træne dette hos dyrlægen.

Trin 4: Sundhedstjek af ører, tænder og øjne.

Med frivillig håndtering kan du stille og roligt tjekke hundens øre, øjne og tænder og tilføje øredråber eller børste tænder på hunden om nødvendigt.

Denne øvelse er lettest at lave, hvis man har hagetarget som klar-signal, men kan også sagtens laves med Bucket Game. Start med at føre hånden op til nakken og nus op ad nakken til du når ørerne og kan nusse rundt om disse. Håndtér med en rolig hånd ved roden af øret. Nogle hunde synes dette step er ok, men har svært ved at ejeren kigger intenst ind i øret, så man skal være specielt opmærksom på hundens stop-signal, når man begynder på dette. Før herefter hånden fra ørene til øjnene og gerne fra en lav vinkel. Dette kan eventuelt gøres ved at gå under ørene og fra hundens kind op til øjnene og gerne med fingrene i roligt, masserende cirkulære bevægelser. Igen er det oftest det intense tætte blik, som kan gøre hunden ukomfortabel mere end det er berøringen. Tilgå munden på samme måde, hvor du nærmer dig fra siden af hovedet og starter med blot at kunne berøre og løfte de yderste mundvige - og så lige så stille bevæge dig frem på snuden. Husk at rose og give godbidder for hvert lille trin man når, uden at man overskrider hundens grænse. Når hunden føler sig helt tryk ved at blive håndteret, kan man begynde at lade andre bekendte håndtere den og træne i venteværelset hos dyrlægen.

Trin 5: Klip negle. Husk: man må **ALDRIG** snyde hunden, når man laver frivillig håndtering. Så uanset om du skal til at klippe negle, børste pelsen eller trimme, så vis udstyret til hunden først. Når hunden markerer, at den er klar, kan du begynde. Når man skal klippe hundens negle kan den være i stående position, således at man løfter benene, som man ville gøre på en hest. Start med at lade hånden glide ned ad benet og ros og giv godbid. Tag derefter blidt fat rundt om benet og ros og giv godbid. Løft derefter benet op og hold det et øjeblik, ros og giv godbid. Rør ved trædepuderne og undgå at kilde. Rør ved neglen med en finger. Tag fat om hver side af hver negl. Lad negleklipperen

røre ved neglen. Lad negleklipperen klippe i luften ud for neglene. Klip et meget lille stykke af neglen. Og så er du på vej. Giv rigeligt med godbidder, hold masser af pauser og vær hurtig til at reagere på at hunden bryder position. Start altid øvelsen op fra bunden. Oftest går folk for hurtigt frem, så hunden giver stop-

Snyd aldrig hunden ved at skjule dine hensigter. Vis den gerne neglesaksen, børsten eller medicinen inden I går i gang.

signal med det samme man f.eks. vil løfte benet. Træn det i meget små steps og giv jer tid. Hvis hunden allerede er angst for at få klippet negle, skal man være dygtig til at læse hunden og have ekstra meget tålmodighed.

Her er givet eksempler på opbygning af nogle af de situationer, hvor man gerne vil kunne håndtere hunden på en rar måde. Samme tilgang benyttes ved f.eks. fjernelse af flåter, påsmøring af sårcreme, påføring af øre- og øjendråber, få tørret øjne, pelspleje, tømning af analkirtler osv.

Ekstra tips:

Husk at hver gang man roser, fjerner man begge hænder og giver godbid. Så venter man på markøren for at hunden siger det er ok, og

Hvis hunden giver stop-signalet (løfter hovedet fra hagetarget) skal man stoppe med det samme og tage hænderne væk. Jo hurtigere du er til at trække dig, desto hurtigere bliver hunden klar-igen.

starter forfra med hånden et trygt sted og bevæger sig frem mod målet, altid med rolige, forudsigelige bevægelser.

Sørg for at godbidderne ikke er for gode. Hvis godbidderne er virkelig gode, vil hunden tolerere mere håndtering for den siger fra, og herved er der større risiko for, at man overskrider dens grænse, og forløbet bliver ubehageligt selvom den ikke siger fra. Du ville ikke bryde dig om at få en lussing fra en fremmed person, heller ikke for en flad 50'er. Hvis personen i stedet tilbød 50.000 kr. ville du måske acceptere det, men det ville ikke gøre lussingen mindre grænseoverskridende eller behagelig. Under indlæring af selve signalet, er det selvfølgelig ok at bruge ekstra gode godbidder.

Nogle hunde reagerer godt på, at man fortæller dem, hvad man gør, også selvom de ikke forstår, hvad man siger til dem. Hunden kan også lære, hvad ordene for de forskellige kroppsdele betyder, og du vil derved gøre det mere forudsigeligt for hunden, hvad der skal ske, og mulighed for at sige fra tidligt i forløbet. Du kan også lave de forskellige øvelser med forskellige klar-signaler, og på denne måde forberede hunden på, hvad der skal ske nu. For eksempel at når den skal op på et bord og lave hagetarget på en stol, så ved hunden, at den skal have klippet negle, og når den skal lave hagetarget i din hånd, skal den have tjekket tænder.

Husk at du ikke blot arbejder med en træningsteknik, men med hundens psykiske veltilpashed, så hav respekt for hundens grænse og træn ikke for længe. Hvis du bliver utålmodig, så stop med det samme. Hvis hunden viser tegn på ubehag, men stadig holder klar-signalet, så stop alligevel – specielt hvis du træner en hund, som allerede er angst for f.eks. neglesaksen. Medmindre man har et godt kendskab til indlærings-teknikker og forståelse for hundens signaler, kan det kun anbefales at få professionel hjælp til indlæring af frivillig håndtering. Så find gerne et kursus i dit nærområde. Da det endnu ikke er så udbredt i Danmark, kan det være en god idé at samle nogle medlemmer og arrangere et kursus i din lokale DCH-klub.

 Jeg har lagt en kort video på YouTube, hvor jeg demonstrerer det på mine to hunde. Tryk på linket <https://www.youtube.com/watch?v=6BelPNJBSaA&t=> eller søg på "Frivillig håndtering, demo på Aya og Tanja".

Ord du kan søge på nettet og YouTube: Frivillig håndtering/Cooperative care, Empowerment, Hagetarget/Chinrest, Chirag's Bucket Game, Chirag Patel, Start Button Behaviours. 🐾